

Trăirea simbolică – piatră unghiulară a metafizicii lovinesciene

Ovidiu Marian IONESCU

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
“Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
Personal e-mail: ovidiu_free_masonry@yahoo.com

The symbolic experience – an angular stone of Vasile Lovinescu's metaphysics

The meanings of the myth, the fascinating concept that enlightens the existence and the work of Vasile Lovinescu are analysed in three fundamental essays: *Adnotări despre mit*, *Mitul sfâșiat* and *Mit și uimire*. The Moldavian hermeneut refuses to theorise the concept, deliberately leaving the insufficient space of theoretical approach with the means of the science of literature. For Vasile Lovinescu, the myth is the penultimate truth, situated in a median position – active towards the world, but a passive reflection of the principle. Contrary to the one belonging to Mircea Eliade, the myth interpretation implies an intellectual exaltation “in divinis” for Vasile Lovinescu.

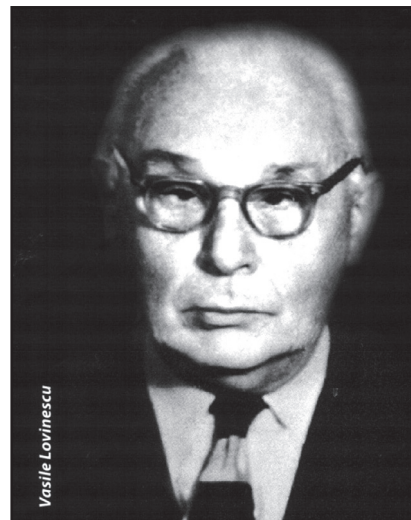
Keywords: myth, in divinis, amazement, symbol, metaphysics, Primordial Tradition, initiation

Ecuția care îl pune în evidență pe Vasile Lovinescu este împlinită prin *mit*, concept care luminează întreaga sa existență creatoare și asupra căruia el revine în permanență, definind și (re)definind raportările, în interiorul acestui concept fascinant. Trei sunt eseurile a căror analiză este obligatorie și fundamentală: „Adnotări despre mit”, „Mitul sfâșiat” și „Mit și uimire”, grupate în volumul „Mitul sfâșiat”.

„Adnotări despre mit” constituie o „ars mitica” a lui V. Lovinescu; dragostea sa pentru meditație asupra mitului este o hierogamie sub semnul ambiguității: „A medita asupra mitului înseamnă să faci o căsătorie din dragoste cu ambiguitatea”¹.

Aflat între două lumi, mitul își dezvăluie ambiguitatea: una din fețele lui, întoarsă spre „lumea sublunară” este un „obrazar nedescifrabil”, iar cealaltă este îndreptată spre „cerul stelelor fixe”. Calea spre mit este una singură – cea a metamorfozei pelerinului aflat în ascensiune, „când fiecare batere din aripi face să

Sursă foto: <http://www.cronicadefalticeni.ro/personalitati-falticene-vasile-lovinescu/>

crească zece aripi noi”².

Spiritul lovinescian nu poate rezista „făgăduințelor primejdiei”: cercetarea mitului se face nu „când mitul arămește în soarele de amiază”, ci, mai curând, „în staza lui virulentă [...] când, între cer și pământ, face și desface lumile, uimind zeii nemuritori”³.

Pe boltă mitul „geometrizează inefabilul” și acest fapt constituie „transcendența și legitimitatea față de Apollon Geometrul, din care procede”⁴. De aceea, conchide Vasile Lovinescu, „mitul se explică prin mit; el este propria lui justificare și finalitate, își ajunge sieși”⁵.

Omul modern „bântuit de romantism și de cartezianism”, înțelege cu greu că Dionysos și Apollon „nu sunt în realitate despărțibili” și că miturile „însuflețesc lumea ca niște fulgonații spermatice. Pentru că, în fond, „lumea este un Om Mare, iar miturile sunt glandele lui endocrine”⁶.

Mitul este un „agent ordonator” fundamental: primit/ iubit sau refuzat/ hulit, el continuă să țeasă organic lumea, păstrându-și rădăcinile stelare. Tocmai această plasare „in divinis” îl face indefinibil, pentru că „uimirea nu se teoretizează”⁷. Soluția aleasă de Vasile Lovinescu este aceea a exemplificării continue, „singurul mijloc de a comunica cititorului freământul fabulei”⁸, „exemplificarea” fiind „un substitut al viziunii primordiale a omului, când o realitate este privită deodată în toate fațetele ei, „în simultaneitate”⁹.

Pe de altă parte, „exemplificarea” este „mijlocul superlativ de a ajunge la adevăr”¹⁰, pentru că, în concepția lui Vasile Lovinescu, „la adevăr se ajunge prin conjecturi, nu prin negație sistematică, nici prin credulitate”¹¹.

Hermeneutul moldovean refuză teoretizarea conceptului, ieșind deliberat din spațiul incomplet al abordării teoretice, cu mijloacele provenite din știința literaturii. Mai mult, prin asimilarea intelectuală a operei riguros doctrinare a lui René Guénon, se apropie și de Ananda K. Coomaraswamy:

„Mitul este Adevărul penultim [...] altfel spus, este Adevărul Ultim în staza sa sacrificială, creând dimensiunile conceptuale ale Devenirii. Orice trăire este precedată de o rostire *in divinis*”¹².

Aici se asimte integrarea „in dottrina que s’asconde”, în miezul Ființei:

„Hristos Sacrificator, Sacrificiu și Altar. E Holocaustul veșnic în fața lui Dumnezeu. Ca Sacrificator (Mare Preot) în fața Celui Veșnic, face liturghia cosmică, care, în același timp, e o laudă perpetuă Domnului și un sacrificiu. Sub acest aspect, Hristos se identifică cu Omul Universal (Adam Kadmon). Dar Sacrificiul nu are numai un caracter de laudă Domnului, ci și de jertfă perpetuă necesară pentru menținerea și susținerea întregii făpturi. E sacrificiul perpetuu al Mielului, al cărui sânge vivifică și întregul Univers, alcătuiindu-i substanța primordială.

Sub acest aspect, Mielul e asemănat și cu o inimă ale cărei pulsații alternative (sistola și diastola) trimit sângele divin în toată Creațiunea, animând-o (inima lumii)”¹³.

Nu putem înțelege pe deplin axa astrală a gândirii lovinesciene – mit – simbol – fără a face necesare considerații asupra unei aparente polemici pe care acesta a purtat-o, cordial și retoric, cu Mircea Eliade, în eseul „Mit și uimire”. Lovinescu reafirmă valabilitatea definiției date de Ananda K. Coomaraswamy, nuanțând definirea anterior amintită:

„Cea mai bună definiție a mitului mi se pare aceea a lui Ananda K. Coomaraswamy: *este adevărul penultim față de care orice experiență este un reflex temporal*. Adevărul ultim se refractează în lume pe planul mitic, suferind – El, Necondiționatul – prin acest pogorământ, o crucificare [...] o sfășiere prin și în condițiile defintorii ale lumii sublunare. Sfășierea sa este mântuitoare pentru aceasta. Altfel spus, [...] mitul îi înmănușează imaginea, pe care o redistribuie în jos, sub formă de cauze secunde [...] deoarece mitul îi dă nu numai existența, ci și subsistența”¹⁴.

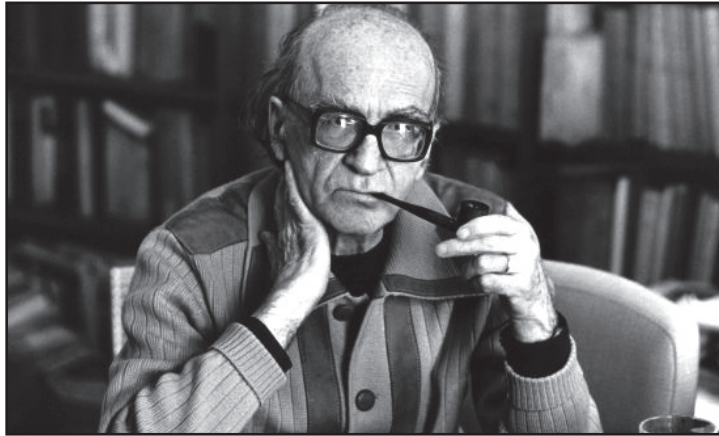
Prin acest punct de refracție se produce – în sens invers – integrarea, sistola – diastola inimii lumii sau Coagula-Solve al hermetiștilor. „Mitul exprimă modul de coborâre și urcare a Esențelor, [...] sfășiat de tendințele divergente ale Universului [...] fără să-și înceteze originea sublimă”¹⁵.

În concepția lui Vasile Lovinescu, poziția mediană a mitului – prototipial și activ față de lume, dar oglindire pasivă față de principiu – reclamă cercetătorului situarea pe un punct egal între poli, cu implicația necesară unei „duble mișcări convergente”: una de jos în sus, reintegrând lumea în Arhetipurile secunde (ceea ce fac mai toți cercetătorii de până în deceniul al optulea al secolului trecut) și una de sus în jos, căci Arhetipurile sunt o oglindire a Absolutului. Această „dublă mișcare noetică” fixează mitul în sens alchimic. În absența acestei perspective, duble și unice, mitul se transformă în fabulă, „adică flecăreală”¹⁶.

Citatul din Mircea Eliade, regăsit în prefața volumului „Aspecte ale mitului”, îi pare suficient lui Vasile Lovinescu „pentru a arăta ce salt calitativ s-a făcut în știința miturilor, prin și după lucrările ilustrului nostru mitolog”¹⁷.

„S-a terminat cu mitul personificând forțe ale naturii [...], preconizat de iluștri savanți, a căror erudiție nu este egalată decât de inteligența lor”¹⁸, decretează Vasile Lovinescu, rupând, după o tehnică amintită, toate punțile în urma lui. Orice studiu comparativ devine, practic, inutil, pentru că ar pune față în față două concepții incompatibile. Ceea ce ar însemna doar o trecere, mai mult sau mai puțin documentată, într-o altă lume ideatică decât aceea care face obiectul atenției noastre.

Revenind la opțiunea lui Mircea Eliade, V.

Sursă foto: <https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Despre-sacralitatea-lumii-la-Mircea-Eliade-141682>

Lovinescu exprimă o judecată intransigentă: „Totuși mitul, în viziunea lui Mircea Eliade, este amputat de jumătatea superioară a lui”¹⁹.

Abordarea eliadescă a mitului, privit întotdeauna de jos în sus, corespunde unei „declinări de competență în domeniul metafizic”²⁰ a lui Eliade, căreia Vasile Lovinescu îi va contrapune observația „că totul este metafizic”²¹. Superior și polemic, Lovinescu dă sentința: „Fără primul fond metafizic, mitologia este un haos de puerilități, un muzeu de superstiții, o magazie de recuzite”²².

O altă observație la adresa lui Eliade vizează lipsa unei explicații a termenului „Supranatural”, atunci când vorbește despre personajele mitului ca despre ființe supranaturale. Rigoarea ar fi trebuit să însoțească definiția lui Eliade, ea fiind „cu atât mai indispensabilă, cu cât nu trebuie dat niciun pretext cititorului să-și închipuie și să conchidă că „supranaturalul” este numai o ipoteză de lucru, ba chiar o proiecție onirică, un inconsistent țărnam al unei vagi aspirații de evaziune”²³.

În toată opera lui Mircea Eliade, pe care Vasile Lovinescu a consultat-o, menționează că a găsit această imprecizie, timiditate chiar, asupra „problemei capitale a planului cauzal”²⁴.

O nouă observație a lui Vasile Lovinescu ar fi aceea că Mircea Eliade „reduce valoarea apodictică a mitului numai la o confirmare a ei de către ritualuri”²⁵, ignorând faptul că viziunea Absolutului, în care mitul „se mistuie” alături de restul lumii, „este și mai apodictică din cauza raportului de ireversibilitate dintre planul cauzal și lume”²⁶. În fine, ceea ce Mircea Eliade înțelege prin „simboluri ale Eternității”, acestea sunt, pentru Vasile Lovinescu, „simboluri ale Perpetuității, nu ale infinitului, ci ale indefinitului, *ceea ce este radical altceva* (s.n.)”²⁷.

Finalul analizei este amar – „Erau promisiuni în Mircea Eliade care îndreptăteau să-i cerem să fie incomparabil mai mult decât un mare cărturar”²⁸ – și sentimentul ratării apokatastazei nu poate fi atenuat de încheierea vădit condescendentă a lui Vasile Lovinescu:

„Cu toate aceste rezerve – *care sunt mai degrabă precizări* – pe lângă Guénon și Coomaraswamy, pentru studiul în divinis al mitului, opera lui Mircea Eliade rămâne un incomparabil instrument de lucru pentru staza lui proliferantă”²⁹.

O temperată dezamăgire se ascunde dincolo de verdictul lui Vasile Lovinescu, pentru faptul că opera lui Mircea Eliade, de o atât de mare complexitate culturală, este lipsită de exaltare intelectuală, „in divinis”. Lovinescu a transmis, se pare, apropiaților săi această fină atitudine rezervată pentru limitele cu care Mircea Eliade a operat în studiul mitului. Pentru o mai bună înțelegere, se cuvine a aminti intervenția doamnei Roxana Cristian, susținută la Simpozionul „Mircea Eliade și Vasile Lovinescu”, desfășurat la Fălticeni, în 2007 și reluat în „Agartha fălticeneană”, Editura Rosmarin, 2012. Concluziile Roxanei Cristian pot fi punctul de plecare al unui studiu comparativ de mare interes pentru cultura română.

Prima distincție cu care operează autoarea este aceea dintre „marele cunoscut” al culturii românești – Mircea Eliade – și „marele anonim” al gândirii românești și chiar europene, „necunoscutul și puțin înțelesul Vasile Lovinescu”³⁰.

Cu toate că au aparținut aceleași generații, cei doi cărturari „au avut tipuri diferite de gândire și de metodă de realizare a condiției umane”³¹.

În contrast cu „gloria lui Eliade”, meritată, indiscutabil, Lovinescu „și-a ascuns atât lucrarea, cât și viața”³², rămânând să trăiască, până la capăt, în țară, „deconturându-și ființa pentru a se face una cu tremorul, cu vibrația Fiat-lux-ului”³³. Observația, de o mare finețe, a Roxanei Cristian se referă la timpurile mărturisite de cei doi gânditori. Dacă Eliade a cercetat timpul istoric, Vasile Lovinescu s-a ancorat în starea supratemporală, fiind „omul timpului intern”, asumându-și „cu prețul neclintirii, integrarea timpului”³⁴.

În timp ce Eliade – naratorul – a visat, Vasile Lovinescu – „martorul” – a vegheat. Mutatis mutandis,

ca un Mare Maestru dincolo de vremelnice și imperfecte condiționări terestre, Vasile Lovinescu a vegheat la păstrarea Tradiției Primordiale, ceea ce nu este doar o asumție seducătoare.

Studiul „Mit și uimire” deschide numeroase căi programatice, fiind esențial pentru înțelegerea operei și a gândirii „in divinis” a lui Vasile Lovinescu. Sentimentul pare a fi acela că o abordare critică exhaustivă rămâne un vis imposibil de atins; orice drum se ramifică, la rândul său, deschizând hermeneutici noi, neașteptate uneori.

Cu toată această perpetuă provocare intelectuală, ni se pare potrivit să luăm în discuție o temă pe care nu am întâlnit-o în analiza operei lui Vasile Lovinescu – aceea a condiției inițiatului, în funcție de care magul moldav definește și, în egală măsură, se definește, închegând un adevărat *crez inițiativ*, asupra căruia se cuvine a ne opri.

„Nu există test mai riguros pentru calificările inițiatice ale unui om, decât capacitatea lui de a sensibiliza mitul, de a adera la el prin entuziasm, care în hermeneutica platoniană înseamnă *en theos en umon un zeu în noi*”³⁵.

Intuiția ideilor pure și virginitatea perpetuă a substanței sunt cele două condiții ale împlinirii. În dimensiunile mitice, pentru Vasile Lovinescu, nu poți truca o matrice ofilită, căci „mitologia constrânge la probitate”³⁶.

Deosebirea între profan și inițiat este aceea că, în cazul celui din urmă, procesul se face conștient. Dacă la început vocația inițiativă este reală, intervine apoi entuziasmul, „angajând partea superioară a Psyheii, până la *răpirea totală*”³⁷. Dacă pentru profan e vizibil doar Iisus-omul, după cum, pentru el, Numele înseamnă doar literele lui, „pentru acela care știe, Uniunea ipostatică între cele două naturi e indivizibilă, dar fără confuziune; tot așa și Numele – în el, Dumnezeu, se face una cu Numele lui”³⁸.

Toate „probațiunile” inițiatice sunt organice, deoarece intervin pentru purificarea elementelor deficiente, izolate, neexpresive, din ființa individuală. În egală măsură, pentru Vasile Lovinescu realizarea inițiativă „constă în a reintegra succesiunea temporală a aspectelor arhetipurilor, într-o trăire simultană, anihilând timpul și spațiul”³⁹. În sfârșit, concluzia poate fi trasă în termeni masonici, căci masoneria și-a revendicat simbolul complex al pietrei: „Șlefuirea pietrei brute e performanța cea mai grea din lume, pe lângă care toate eforturile sunt simple jucării”⁴⁰.

O observație care, judecată în sine, nu pare a fi spectaculoasă, dar care deschide drumul unui text remarcabil, construit de Vasile Lovinescu în jurul conceptului de „secțiune transversală”: „Realizarea inițiativă este condiționată de capacitatea pelerinului de a intui tangentele pe care Jünger le numește secțiuni transversale”⁴¹.

În „Exerciții de meditație” regăsim un text tulburător prin amestecul savant și rafinat al conceptelor metafizice, de un lirism asemănător țesăturii din „Scrisori crepusculare”:

„În zori, cu mult înainte de răsăritul soarelui, mă grăbesc spre geamurile dinspre răsărit ale casei bătrânești și pe întinsele lacuri, fără ceață încă, respiră o altă ceață, metafizică, șoptind de la gură la ureche: Și pe apa lacurilor/ Doarme umbra veacurilor”⁴².

În clipele în care oglinda „dinafară” și cea „dinăuntru” a lacului sunt calme ca și Tăria, se ridică din adâncuri germenii celor ce-au fost, așteptând Învierea.

„Lacul devine o secțiune transversală, pe care poposesc temporar lucrurile ce vor să fie. Potolirea valurilor potolește timpul. Dacă din fiecare germen din lac ridicăm o verticală, ea înțeapă o stea. De aceea, inițiații le culeg cu mâna: *Stele-mi scânteie pe lacuri*”⁴³.

O metafizică irizată reflexiv cu ecouri barbiene regentează textul:

„Mă simt înclinat să fac elogiul munților sterpe care suprimă timpul, spațiul și viața [...]. Contemplarea lacului provoacă o judecată în mine la fiecare boare care îmi intră lin în piept”⁴⁴.

Crezul lovinescian se definește în vibrația interioară a întâlnirii cu Taina lumii:

„Trebuie să separăm fața lacului de adâncimea lui, cu o incredibilă subtilitate, ținându-ne respirația, cu aceeași subtilitate cu care iei năframa de pe fața lumii [...] ca s-o pui ca eșarfă pe umerii unei ființe iubite [...]. Lacul trebuie smântânit de Eternitatea lui [...]. Vorbind ca moș Creangă, trebuie să jupuiesti piatra morii [...]. E o cheie a Absolutului, care ticluiește întreaga aventură a omului și creația artistică de pe culmi [...]. E taina realizării descendente și a Sacrificiului perpetuu al Mielului”⁴⁵.

Textul este o adevărată chintesență a metafizicii lovinesciene în care, cumva neașteptat, alături de Dante și Eminescu, numele lui Creangă este amintit cu o superioară complicitate, vădind, o dată în plus, credința lui Vasile Lovinescu într-o filieră inițiativă moldavă.

S-a vorbit mult și grăbit despre inițierea sufită a lui Vasile Lovinescu, despre statutul său plinar de inițiat, ajungându-se până la acuzația difuză, ce-i drept, și absolut nefondată a trecerii sale la mahomedanism. Acest tip de etichetare neatentă l-a aruncat pe Vasile Lovinescu într-un fals con de umbră, de unde nu îl poate recupera decât pelerinul plecat, cu bună credință, în hagialăcul operei sale și cu deschiderea intelectuală pe măsură.

Perspectiva cea mai apropiată de realitate, asupra căutărilor inițiatice ale lui Vasile Lovinescu, o regăsim într-un interviu al lui Florin Mihăescu⁴⁶, *marele apropiat* al Maestrului din Fălticeni, ce i-a stat alături în ultimele trei decenii de viață.

În opinia lui Florin Mihaescu, Vasile Lovinescu era interesat de problemele spirituale, „atât cele religioase, cât și cele para-religioase [...] în sensul că îl interesau nu numai religiile creștine”⁴⁷. Descoperirea lui René Guénon și a cărții sale „Le roi du Monde” în 1934, a însemnat găsirea unui azimut; din inițierea islamică a maestrului din Blois, Lovinescu a înțeles că toate doctrinele tradiționale oferă celui inițiat „o înțelegere profundă a aspectelor interioare, ezoterice a tuturor doctrinelor”⁴⁸.

A încercat să obțină inițierea în mediul ortodox, ca și poetul Sandu Tudor, aflat și el în căutarea isihasmului. În anii '30, însă, isihasmul era o mișcare retrasă, iar Lovinescu nu a găsit calea de a se integra în mediul monahal. Drumul la Athos, în 1935, a însemnat o lună de conviețuire cu călugării români, dar ideea de a rămâne acolo și de a se călugări nu a fost în intenția sa. După o corespondență susținută cu René Guénon, pleacă în 1936 la recomandarea acestuia, în Franța, la Amiens, unde intră în legătură cu Frithjof Schuon care îl va iniția în 1936, în Elveția, după ce va fi fost pregătit de ucenicul lui Schuon, Titus Bruckhardt, cunoscut pentru studiile sale de artă tradițională, un cunoscut exeget al Islamului.

Ritul de inițiere săvârșit(ă) de Schuon nu a însemnat pentru Vasile Lovinescu doar comunicarea unor simboluri, ci, mai ales, transmiterea unor influențe spirituale de care se vor bucura, fie și doar printr-o osmoză de proximitate, prietenii lui, știut fiind că maestrul, ca și René Guénon, n-a conferit nimănui, niciodată, o inițiere în sensul știut al cuvântului.

Revenit în țară, în 1936, Vasile Lovinescu va continua Opus Magnum, pe care o va așeza la confluența a două axe complementare: dragostea pentru tradiția românească, venerația pentru Iisus și modelul cristic de viață și – pe de altă parte – practicarea invocației sufite, operând ca întotdeauna, de altfel, cu forța infailibilă a simbolului, a trăirii mitice, păstrând uimirea ca definiție interioară supremă. În linia lui Guénon, Vasile Lovinescu este convins – afirmă Mihaescu, în interviul său – că „marile tradiții au o unitate metafizică, deci pleacă de la principii transcendente care au același sens în toate marile religii, chiar dacă sunt prezentate în forme diferite ca să se poată adapta la popularitate sau continentele unde au fost revelate”⁴⁹.

Pentru buna înțelegere a acestui capitol important din viața lui Vasile Lovinescu, eseul intitulat „Écourile începuturilor”, publicat de Roxana Cristian în volumul „Agatha fălțiceneană”⁵⁰ este esențial. Apropiata maestrului dezvăluie starea de spirit a lui Vasile Lovinescu înaintea plecării la Muntele Athos, în căutarea unui „Fiat lux”, stare definită ca un „prolog” al timpului ardent de dinaintea împlinirii a trei decenii. Însemnările lovinesciene dezvăluie tulburător căutările sale spirituale, definind, în egală măsură, crezul intelectualului (textul fiind din 1934).

„Doamne, dă-mi flacăra! Să fiu sau cald sau rece, ca să nu mă scuipi din gura ta! Iată ce-mi trebuie: 1) Ordinea, ziua bine organizată. 2) O luciditate perpetuă, o veghe continuă ca să nu dau răgaz germeților răului să se dezvolte, deci să devină irezistibili, ca să-iucid în găoace. 3) Dar, plăcere, iubire de muncă. 4) Flacăra, iubire, elan, nostalgie înflăcărată.

Presentimente imense: gestațiuni în suflet.

S-a isprăvit cu fantezia. Mușchii și voința încleștate.

Aș vrea ca fiecare clipă să fie plină de Tine! [...]

Se simte o maturizare. Chinul constă în aceea că presimt perfect ce e desăvârșirea, dar simt și norii opacizați dintre ea și mine. Le dau târcoale prin toate părțile, dar nu știu cum să-i tai și să intru înăuntru.

Concentrare, densitate, flacăra!

Repulsie pentru tot ce e cu desăvârșire antrenat în Roată. Și în mizerie vreau o feerie”⁵¹.

Textul este o mărturie a unei trăiri arzătoare, înaintea descoperirii miraculoase a icoanei cu Maica Domnului:

„Încă o dată, aprinde-mă, Doamne! Dă-mi Apa vie! Dă-mi Cuvântul vieții! Dă-mi Veșnicia și Iubirea! Fără Tine sunt păcătos, sărac, ticălos, gol și orb! Fă să răsără peste mine lumina Feții Tale, Doamne!

M-am rugat. Și întâi mă rog pentru intensitate, incandescență, densitate, nevoie respiratorie de Dumnezeu. Îndepărtează, Doamne, mediocritatea! [...] Dă-mi, Doamne, acele străluciri pe care tu le-ai promis celor ce Te iubesc pe Tine!”⁵².

Pelerinajul athonit i-a prilejuit lui Vasile Lovinescu descoperirea icoanei Maicii Domnului Portaitissa, moment care îl încredințează de prezența Maicii Domnului în viața sa. Evlavia față de Maica Sfântă se împletește cu o emoție unică:

„Singurele momente în care l-am văzut lăcrimând au fost când, vorbind despre Ea, zicea – *Nădejdea deznădăjduiților*. Apoi, ca și când ar fi trebuit să-și retragă declarația prea fășisă la care eram martoră, față de predarea lui totală în fața Maicii Domnului, adăuga *Ce zici de asemenea metafizică?*”⁵³.

Adevărat trăitor al mariologiei, Vasile Lovinescu consideră că Fecioara Maria inițiază în toate religiile, numind-o adesea „cheiriță”, deținătoare a tuturor cheilor inițiatice. Poate, însă, că ultimele cuvinte rostite de Maestru înaintea morții – *Mi-e sete!* – „dezvăluie ultima exprimare formală a acelei *Imitatio Christi*”⁵⁴, simbolizând deplin trecerea sa prin lume.

O altă mărturisire a unui apropiat vine să lumineze ipostaza i(n)luminării. Domnul Samos, de care amintește doamna Roxana Cristian⁵⁵, a fost singurul supraviețuitor al vechiului grup inițiativ al domnului Lovinescu și triplu inițiat din trei surse diferite de inițiere autentică. Portretul, pe care acesta i-l încheagă lui Vasile Lovinescu, aduce lumina trebuitoare în privința Inițiatului:

„Inițierea alawită a lui Lala a fost un fapt

providențial, atât pentru el, cât și pentru întreaga ambianță în care a trăit, căci acest tip de spirituali face parte din categoria *isawiyyun*, calificativ derivat din numele islamic al lui Iisus, adică aceia care se dezvoltă după modelul cristic. Dar, ceea ce este și mai important este că decurge din modelul cristic, în cadrul inițierii *alawite* calificarea *aissawie* este foarte rară și apare mai ales în condiții de contact efectiv (deci și exoteric și esoteric) cu sensibilitatea cristică⁵⁶.

Profund preocupat de Numele lui Dumnezeu, metafizicianul Vasile Lovinescu a intuit că, deși omul nu se poate concentra direct asupra Infinitului, se poate concentra, în schimb, „asupra simbolului Infinitului și atinge, astfel, Infinitul Însuși; când subiectul individual s-a identificat cu Numele [...]. Esența divină a acestuia se manifestă spontan [...]. Unirea cu Numele divin devine unitatea cu Dumnezeu Însuși”⁵⁷.

Și de aici, poate, unicitatea lovinesciană, de care dăm seamă.

Note:

1. Vasile Lovinescu, *Mitul sfâșiat*, Editura Institutul European, Iași, 1993, p. 25
2. *Ibidem*
3. *Ibidem*, p. 26
4. *Ibidem*
5. *Ibidem*, p. 27
6. *Ibidem*
7. *Ibidem*, p. 28
8. *Ibidem*
9. *Ibidem*
10. *Ibidem*
11. *Ibidem*, p. 29
12. *Ibidem*
13. *Idem*, *Scrisori crepusculare*, Editura Rosmarin, București, 1995, p. 89
14. *Idem*, *Mitul sfâșiat*, Editura Institutul European, Iași, 1993, p. 41
15. *Ibidem*, p. 42
16. *Ibidem*, p. 43
17. *Ibidem*, p. 44
18. *Ibidem*
19. *Ibidem*
20. *Ibidem*
21. *Ibidem*
22. *Ibidem*
23. *Ibidem*
24. *Ibidem*
25. *Ibidem*, p. 45
26. *Ibidem*
27. *Ibidem*
28. *Ibidem*

29. *Ibidem*
30. Roxana Cristian, *Agartha Fălticeneană*, Editura Rosmarin, București, 2012, p. 11
31. *Ibidem*
32. *Ibidem*
33. *Ibidem*, p. 12
34. *Ibidem*, p. 13
35. Vasile Lovinescu, *Scrisori crepusculare*, Editura Rosmarin, București, 1995, p. 62
36. *Ibidem*, p. 62
37. *Idem*, *Exerciții de meditație*, Editura Rosmarin, București, 2000, p. 204
38. *Ibidem*
39. *Ibidem*, p. 92
40. *Ibidem*, p. 93
41. *Ibidem*, p. 63
42. *Ibidem*, p. 216
43. *Ibidem*, pp. 216-217
44. *Ibidem*, p. 219
45. *Ibidem*
46. Alexandru Anghel, *Interviu cu Florin Mihăescu* în „Rost cultural, politic, religios”, anul III, nr. 23, ianuarie 2005
47. *Ibidem*
48. *Ibidem*
49. *Ibidem*, p. 23
50. Roxana Cristian, *op. cit.*, pp. 14-50
51. *Ibidem*, p. 33
52. *Ibidem*, pp. 33-34
53. *Ibidem*, p. 46
54. *Ibidem*, p. 59
55. *Ibidem*, p. 20
56. *Ibidem*, p. 22
57. Vasile Lovinescu, *Jurnal alchimic*, Editura Institutul European, Iași, 1994, p. 47

Bibliography:

- Anghel, Alexandru, *Interviu cu Florin Mihăescu / Interview with Florin Mihăescu* în „Rost cultural, politic, religios”, anul III, nr. 23, ianuarie 2005
- Cristian, Roxana, *Agartha Fălticeneană / The Fălticeni Agartha*, Editura Rosmarin, București, 2012
- Lovinescu, Vasile, *Mitul sfâșiat / The Dismembered Myth*, Editura Institutul European, Iași, 1993
- Lovinescu, Vasile, *Scrisori crepusculare / Vesperal Letters*, Editura Rosmarin, București, 1995
- Lovinescu, Vasile, *Exerciții de meditație / Meditation Exercises*, Editura Rosmarin, București, 2000

